

KUTSESTANDARD

Vetelpäästja, tase 3

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Vetelpäästja, tase 3	3

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Vetelpäästja töö eesmärk on tagada veeohutus rannas või ujulas. Töö sisuks on vetelpäästetööde tegemine ja esmase meditsiinilise abi andmine. Avavee vetelpäästja töötab supluskohas ning tööülesannete täitmisel kasutab vajadusel päästevahendust ja päästepaati. Ujula vetelpäästja töötab ujulates ja veekeskustes ning tagab ohutuseeskirjade täitmise.

Vetelpäästja on üldjuhul meeskonna liige, kuid otsuseid võtab vastu iseseisvalt. Töö eeldab suhtlemist küllastajatega nii tava- kui kriisiolukordades ja koostööoskust operatiivstruktuuridega.

Töö iseloomust tulenevalt peab vetelpäästja olema võimeline töötama muutuvais vaimses ja füüsilises keskkonnas.

A.2 Tööosad

A.2.1 Töökoha/tööpiirkonna ettevalmistamine

1. Tööpiirkonna ülevaatamine.
2. Päästevahendite kontrollimine.
3. Puuduste kõrvaldamine.

A.2.2 Teavitus- ja ennetustegevus

1. Küllastajate teavitamine kehtivatest eeskirjadest ja valveala info edastamine.
2. Küllastajatega suhtlemine.
3. Puuetega inimeste abistamine.
4. Ohtude ennetamine.

A.2.3 Valvamine

1. Valveala tundmine, valvealas, kellaajas, teiste päästjate asukohas jne orienteerumine.
2. Valveala hindamine.
3. Valveala jälgimine.
4. Valveala jagamine.

A.2.4 Päästetööde tegemine

1. Kannatanu äratundmine.
2. Kaldalt/basseini äärelt päästmine.
3. Päästmine veest.
4. Sündmuskoha fikseerimine ja dokumenteerimine.
5. Debrüüfingul osalemine.

A.2.5 Esmaabi osutamine

1. Sündmuskoha hindamine.
2. Kannatanu seisundi hindamine.
3. Esmaabi andmine.
4. Kannatanu transportimine.

Valitavad tööosad A.2.6 Ujula vetelpääste 1. Ohutuse tagamine. 2. Ujulatehnika kasutamine. 3. Päästetööde läbiviimine. 4. Tegutsemine keemilise ohu korral ujulas. A.2.7 Avavee vetelpääste 1. Päästepaadi kontrollimine ja kasutamine. 2. Valvepiirkonna jälgimine patrullides. 3. Päästmine päästepaadiga. 4. Informatsiooni kogumine. 5. Kadunud inimeste otsimine maismaal. 6. Kadunud inimeste otsimine vees.
A.3 Töö keskkond ja eripära Avavee vetelpäästja töötab muutlikes ja erinevates ilmastikuoludes, üldjuhul suvehooajal. Ujula vetelpäästja töötab üldjuhul sisetingimustes, soojas ja niiskes keskkonnas ning puutub lisaks kokku erinevate keemiliste ainete, müra ning tavapärasest kõrgema temperatuuriga. Vetelpäästja töö on vahetustega. Töötada tuleb individuaalselt või meeskonnas. Töö on vahelduv, sisaldades nii rutiinseid tegevusi kui ka kiiret reageerimist nõudvaid situatsioone. Vetelpäästja kannab vormiriietust.
A.4 Töövahendid Vetelpäästja põhilised töövahendid on päästerõngas, -poi, -ritv, päästelaud, päästepaat, binokkel, mask, toru, lestad, sidevahendid ja esmaabivarustus.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused Vetelpäästja tööks vajalikud eeldused on vastutustunne, usaldusväärsus, eetilisus, avatus, analüüsivõimelisus, kohusetundlikkus, pingetaluvus, suhtlemisjulgus, otsustusvõimelisus, füüsiline võimekus, hea tervislik seisund.
A.6 Kutsealane ettevalmistus Üldjuhul on vetelpäästjal vähemalt põhiharidus ning kursustega omandatud kutseoskused.
A.7 Enamlevinud ametinimetused Vetelpäästja, avavee vetelpäästja, ujula vetelpäästja, valvetreener, rannavalvur.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur Vetelpäästja kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1- B.2.5 ja B.2.8 tõendamine. Lisaks tuleb tõendada vähemalt üks valitavatest kompetentsidest 2.6 Ujula vetelpääste ja 2.7 Avavee vetelpääste.
--

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENSIID

B.2.1 Töökoha/tööpiirkonna ettevalmistamine	EKR tase 3
Tegevusnäitajad: 1. Lähtudes külastajate ohutusest kontrollib tööpiirkonda nii visuaalselt kui ka füüsiliselt ja fikseerib tulemuse ettenähtud dokumentides. 2. Kontrollib päästevahendite olemasolu ja tehnilist korrasolekut sõltuvalt teeninduslepingust ja vastavatest õigusaktidest.	

<p>3. Kõrvaldab kontrolli tulemusena avastatud puudused ja ohud, tagades valvepiirkonnas ohutuse. Vajadusel delegeerib puuduse kõrvaldamise vastavalt sisekorrale, lähtudes puuduse iseloomust.</p>	
<p>Teadmised:</p> <p>1) kutsealaga seotud õigusaktid, 2) kutsealaga seotud dokumentatsioon.</p>	
<p>B.2.2 Teavitus- ja ennetustegevus</p>	<p>EKR tase 3</p>
<p>Tegevusnäitajad:</p> <p>1. Kehtivate nõuete eiramise/reeglite rikkumise korral teavitab külastajaid valvealal kehtivatest eeskirjadest. Kogub ja edastab valveala infot vastavate lippude, tabelite, stendide, teadete jm abil.</p> <p>2. Vastavalt olukorrale valib sobiva suhtlusstiili ning vahetab külastajatega infot, arvestades külastajate eripära (nt vanust, rahvust jne). Ohuolukorras (nt suheldes kannatanu või tema omastega) valib õige suhtlemistehnika vastavalt olukorrale.</p> <p>3. Vajadusel abistab puuetega inimesi, arvestades konkreetset puuet ja sellega seonduvaid erivajadusi.</p> <p>4. Eristab ja võimalusel tõkestab eluohtlikke tegevusi. Kutsub korrale enese või teiste jaoks ohtu põhjustava isiku ja/ või korrariikkuja, võttes arvesse tegevuse ohtlikkuse astet ja kehtestatud regulatsioone.</p>	
<p>Teadmised:</p> <p>1) erinevad suhtlemistehnikad, 2) kriisipsühholoogia alused, 3) kehtestava käitumise reeglid, 4) konfliktide lahendamise tehnikad, 5) objekti/tegevuspiirkonna iseärasused, 6) objekti/tegevuspiirkonna logistika.</p>	
<p>B.2.3 Valvamine</p>	<p>EKR tase 3</p>
<p>Tegevusnäitajad:</p> <p>1. Orienteerub oma valvepiirkonnas, tunneb ranna eripära ja ohtusid, arvestades aega ning muutuvat olukorda ja töökeskkonda. Kontrollib valvepiirkonna seisukorda nii visuaalselt kui ka füüsiliselt, selgitamaks välja võimalikud ohud.</p> <p>2. Hindab valveala, töötleb operatiivselt infot, reageerib antud hinnangule ning otsustab tegutsemisviisi vastavalt muutunud olukorrale.</p> <p>3. Jälgib pidevalt olukorda valvepiirkonnas, eesmärgiga ennetada külastajate võimalikku ohtlikku tegevust ja avastada ohuolukordi.</p> <p>4. Vajadusel jagab valveala tööpiirkondadeks (nt rand, lasteala, invarand, hüppekoht, surfiala jne) meeskonnaliikmete vahel vastavalt piirkonna iseärasustele ja ohuastmele/tähtsusele.</p>	
<p>Teadmised:</p> <p>1) jälgimistehnikad, 2) valvamise taktikad, 3) meeskonna ja individuaaltöö tööpõhimõtted.</p>	
<p>B.2.4 Päästetööde tegemine</p>	<p>EKR tase 3</p>
<p>Tegevusnäitajad:</p> <p>1. Tunneb ära kannatanu vastavalt käitumise eripärale/tundemärkidele.</p> <p>2. Päästab üksi või meeskonnaga kannatanu kaldalt või basseini äärelt vette sisenemata, kasutades selleks sobivaid päästevahendeid.</p> <p>3. Päästab üksi või meeskonnaga kannatanu kaldalt või basseini äärelt vette sisenedes, kasutades selleks ettenähtud päästevahendeid ja -tehnikaid. Päästab kannatanu vee alt, kasutades selleks ettenähtud päästevahendeid.</p> <p>4. Fikseerib olukorra sündmuskohal nii kuival maal kui ka vees toimunud õnnetuse puhul, tagades võimalusel sündmuskoha puutumatus või jäädvustamise. Uppumisõnnetuse korral kirjeldab veealust sündmusk kohta ja dokumenteerib selle vastavalt kehtestatud korrale.</p> <p>5. Osaleb meeskonnas läbiviidaval sündmustejärgsel arutelul (debriefingul), kus arutatakse toimunu läbi, et maandada emotsioonid, saada ühesugune rollist sõltumatu ettekujus toimunust, hoida ära väärtõlgendused ja - arusaamad. Saadud informatsiooni põhjal teeb järeldused, mida kasutab edaspidises töös.</p>	
<p>Teadmised:</p> <p>1) erinevad päästevõtted,</p>	

2) ohutustehnika.	
B.2.5 Esmaabi osutamine	EKR tase 3
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hindab olukorda sündmuskohal, lähtudes enese ja kannatanu ohutusest ning võimalikest õnnetuse põhjustajatest. 2. Hindab kannatanu seisundit visuaalselt, verbaalselt ja/või manuaalselt, selgitades esmaabi andmise vajaduse vastavalt vigastuse eripäralt. 3. Annab esmast meditsiinilist abi vastavalt oma pädevusele, vajadusel ka ohtlike ainetega seotud õnnetuste puhul. 4. Teostab kannatanu transportimist, kasutades selleks kõige sobivamat viisi, arvestades kannatanu seisundit, vigastuse eripära ja transportimise olusid. 	
<p>Teadmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) inimese anatoomia ja füsioloogia, 2) erinevad transpordivõtted, 3) esmaabivarustus ja -tehnikat. 	

VALITAVAD KOMPETENSIID

Kutse taotlemisel tuleb tõendada vähemalt üks valitavatest kompetentsidest 2.6 Ujula vetelpääste ja 2.7 Avavee vetelpääste.

B.2.6 Ujula vetelpääste	EKR tase 3
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hindab sündmust (nt rikked, õnnetused, ohud jne), lähtudes atraktsiooni tööpõhimõttest ja konstruktsioonidest. Jälgib ja hindab seadmete kasutamise eeskirjade täitmist küllastajate poolt ning vajadusel juhendab neid. Likvideerib liigse vee põrandalt. 2. Kasutab ujula tehnikat ja seadmeid ning jälgib nende tööd ja korrasolekut; rikete/puuduste ilmumisel seiskab seadme ja tagab küllastajate ohutuse vastavate siltide, ala piiramise vms. Võimalusel likvideerib seadme puuduse või teavitab sellest koheselt vastavaid ametiisikuid. 3. Viib läbi päästetöid ujulas, sh atraktsioonidel (veetorud, liumäed, basseinid jne), kasutades asjakohaseid päästevõtteid ja -varustust ning lähtudes ruumi ja sündmuse eripärast. 4. Teavitab vee kvaliteedi halvenemisest vastavaid isikuid, võttes arvesse kehtivaid regulatsioone ja nõudeid. 5. Õnnetuse puhul ohtlike ainetega võtab kasutusele meetmed õnnetuse lokaliseerimiseks, tagades enda ja küllastajate ohutuse. Vajadusel korraldab küllastajate ohutu evakueerimise vastavalt evakueerimisjuhendile. 	
<p>Teadmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ujulakemikaalide spetsiifika, 2) ohtlike ainete mürgistus, ohukaardid, 3) ujula tehnika tööpõhimõtted. 	
B.2.7 Avavee vetelpääste	EKR tase 3
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrollib päästapaadi korrasolekut, selle varustuse kompleksust ning operatiivvalmisolekut vastavalt nõuetele. Vajadusel hooldab varustust ja tehnikat. 2. Teostab päästapaadiga valveala patrullimist, järgides paadi kasutamise eeskirju ja veeohutusnõudeid. Patrullides jälgib olukorda valvataval veealal, arvestades aega ning muutuvat olukorda eesmärgiga tagada valvataval veealal viibijate ohutus. 3. Abistab kannatanut vastavalt olukorrale vette sisenedes või vette sisenemata ning selleks ettenähtud päästevahenditega, kasutades sobilikku päästmistehnikat vastavalt varustusele, olukorrale ning tingimustele. Vajadusel transpordib kannatanu kaldale, arvestades kannatanu seisundit. 4. Kadunud isiku otsimiseks kogub ja analüüsib vajalikku infot ning vastavalt järeldustele otsustab edasise tegevuse. 5. Korraldab kadunud inimese/inimeste otsinguid maismaal kas üksinda või meeskonnas, arvestades saadud informatsiooni ja valides sellest lähtuvalt sobiva otsingutaktika ja vahendid. Teeb kadunud inimeste otsimisel koostööd erinevate operatiivstruktuuridega. Võimalusel kaasab teisi kodanikke. 6. Korraldab kadunud inimese/inimeste otsinguid vees kas üksinda või meeskonnas, arvestades saadud informatsiooni ja valides sellest ning ilmastikuoludest lähtuvalt sobiva otsingutaktika ja vahendid. Teeb kadunud inimeste otsimisel koostööd erinevate operatiivstruktuuridega. 	

7. Läbib ilma abivahenditeta ujudes järjest 300 m kuni 6 minutiga.

Teadmised:

- 1) ohutustehnika,
- 2) enesepäästevõtted;
- 3) otsingumeetodid.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.8 Vetelpäästja, tase 3 kutset läbiv kompetents	EKR tase 3
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Järgib tööohutusnõudeid, elektriõhusnõudeid, tuleohutusnõudeid, päästevahendite ohutusnõudeid jm seadusest tulenevaid kutsealaga seotud nõudeid. 2. Valdab ja kasutab oma töös erinevaid vetelpäästes kasutatavaid ujumis- ja sukeldumisstiile. 3. Õigusvastase sündmuse puhul teavitab korrakaitseorganeid. 4. Dokumenteerib teenistusosalase tegevuse vastavalt kehtestatud korrale. 5. Kannab vormiriietust ja järgib kehtestatud vormi kandmise eeskirju. 6. Korraldab evakuatsiooni oma tööpiirkonnas vastavalt vajadusele ja kehtestatud korrale. 7. Kasutab eesti keelt tasemel B1 ja ühte võõrkeelt keelt tasemel A2 (vt lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused). 8. Kasutab erinevaid suhtlemistehnikaid vastavalt vajadusele ja olukorrale, on hea suhtleja. 	
<p>Hindamismeetod(id): läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.</p>	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	26-06112018-1.9/3k
2. Kutsestandardi koostajad	Gert Teder, MTÜ Selts Eesti Vetelpääste Henry Seemel, AS G4S Eesti Rannavalve Kaupo Kuusik, Eesti Turvaettevõtete Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Vara- ja Isikukaitse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	11
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	06.11.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	05.11.2023
7. Kutsestandardi versiooni number	3
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	5419 Turvatöötajad, mujal liigitamata
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	3
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Lifeguard, level 3
Soome keeles	uinninvalvoja/rantapelastaja
Vene keeles	спасатель на воде
C.3 Lisad	
Lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused	